

BOLIGSOCIAL FRIVILLIGHED

ELLER SKAL VI KALDE DET MEDBORGERSKAB?

HVAD KENDETEGNER FRIVILLIGHEDEN I EN HELHEDSPÅN OG HVORDAN GRIBER VI DET AN?

I Bydelsprojekt 3i1 har vi en strategisk samarbejdsaftale med Boligforeningerne Ungdomsbo, B'32, Fremad og EAB, Esbjerg Kommune og Landsbyggefonden om at styrke tre lokalområder og to satellitområder i Esbjerg med fokus på fire indsatsområder: *Uddannelse & Livschancer, Beskæftigelse, Kriminalitetsforebyggelse* samt *Sammenhængskraft og Medborgerskab*.

Frivillighed indgår som en del af delaftalen om sammenhængskraft og medborgerskab og vi skal i vores arbejde understøtte at flere beboere i vores områder deltager i frivilligt arbejde samt bidrager til lokalsamfundet. Hvis vi lykkedes med at forbedre vilkår for frivillige og samtidig rekruttere flere, vil det resultere i et generelt løft af aktivt medborgerskab i lokalområdet, samt skabe positive forandringer på både beskæftigelsesområdet, kriminalitetsforebyggelse og ift. uddannelse og livschance. Hvor det i Danmark er ca. 40 % af befolkningen, der er frivillig, er det i vores områder kun 24 %¹. Dermed har vi en meget stor gruppe potentielt frivillige, som skal introduceres til frivilligt arbejde og integreres i det igangværende lokale frivillige engagement.

Frivillighed er en stor del af det boligsociale arbejde. Beboere som er frivillige i forskellige indsatser – enten på eget initiativ eller på vores opfordring, har en vigtig rolle i at skabe værdi i lokalområdet, styrke sammenhængskraften, øge trivslens og generelt kapacitetsopbygge området.

Frivillighed kan også betegnes som en demokratisk praksis og er derfor direkte i tråd med det boligsociale arbejde om medborgerskab. Vores overordnede fokus på medborgerskab handler i høj grad om beboeres interesse og engagement i lokalområdet og det vigtigste succeskriterium er, at beboere i vores områder selvstændigt driver indsatser og aktiviteter som højner trivslens og det positive fællesskab. Overordnet set, kan man sige, at vi ønsker at arbejde med at øge frivilligheden i vores områder for dannelsens skyld og ikke for arbejdskraftens skyld. Dette er i modsætning til f.eks. hvordan NGO'er, kommunale institutioner og faktisk de fleste organisationer arbejder med frivillighed.

---

¹ VIVE 2018

En af de udfordringer, som man støder ind i, på baggrund af manglende fokus på frivillighed er, at man har kernefrivillige i helhedsplaner, som går igen i alle aktiviteter og indsatser. De kernefrivillige er en kæmpe ressource men udfordringen kan være, at de på den ene side er 'brugte' samtidig med at de kommer til at dominere frivilligheden i sådan en grad, at andre beboere, som potentielt kunne være frivillige, holder sig væk. Dermed er det vigtigt at være opmærksom på, at diskursen, kulturen og det organisatoriske bliver formidlet neutralt og igennem os, som organisation og at den frivillige ikke, er den eneste vej ind til de andre potentielt frivillige.

At være frivillig eller at være aktiv medborger i sit lokalområde er ikke kun opløftende for området men også for den frivillige, som er det. Forskning på området påviser, at nogle af fordelene for den enkelte frivillige i boligområdet oftest er;

- *At man føler sig nyttig*
- *En øget følelse af mening*
- *Mere struktur og retning i livet*
- *At man føler sig som en del af et større fællesskab*
- *Positivt ry i nabolaget/ særligt godt ry i boligområdet*

Hvad kan frivillighed gøre i vores lokalområde?

- Styrke sammenhængskraft, aktivt medborgerskab og demokrati
- Øge politisk interesse og engagement i styring af lokalsamfund
- Øge forståelse mellem forskellige befolkningsgrupper
- Forbedre opfattelse af kollektiv handlingskapacitet
- Styrke den boligsociale indsats

Rapport fra CFU Frivillighed i Udsatte Boligområder

Frivilligheden er individualiseret og uformaliseret i det boligsociale arbejde. Hvor frivillighed, traditionelt set, er knyttet til medlemskab i en forening eller organisation, som arbejder ud fra en fælles sag, så er den boligsociale frivillighed i højere grad bundet op på det enkelte individ. Det er altså ikke foreningen eller *sagen*, men snarere den enkelte aktivitet og

dets indhold der er afgørende for den frivilliges valg om at engagere sig. Denne mere løse tilgang er udfordrende fordi den besværliggør den systematiske inddragelse af den frivillige og begrænser dermed den enkeltes indflydelsesmuligheder og rettigheder over for f.eks. en almindelig forening. Fordelen er til gengæld, at den uformaliserede tilgang giver beboere mulighed for at engagere sig på forskellige måder med varierende interesser, kompetencer og grad af forpligtelse, ansvar og indflydelse. Denne tilgang til frivillighed er i øvrigt godt i tråd med den generelle tendens i samfundet til at opsøge periodisk og kortsigtet frivilligt arbejde.

DEN BOLIGSOCIALE MEDARBEJDETS ROLLE I FORHOLD TIL BEBOERNES FRIVILLIGE ENGAGEMENT

Den boligsociale medarbejders arbejde med frivillighed er domineret af netværk og relations arbejde. Hvor man på den ene side ønsker en frivillig indsats, som er helt forankret og styret i boligområdet og hos beboerne selv, så skal man på den anden side også være i stand til at lede de frivillige indsatser, så vi sikrer en drift med retningslinjer og værdier, som giver mening for den frivillige beboer og for vores mål i helhedsplanen. Vores ledelse er en blanding af formel og uformel ledelse og ligeledes hverken for styret eller for lidt styret. Afhængigt af den enkelte indsats/aktivitet og den frivilliges egne ressourcer yder den boligsociale medarbejder et understøttende bidrag med den brede palette af lokale kontakter, ressourcer og samarbejdspartnere. I nogle tilfælde giver det mening med en håndholdt støtte og ledelse af den frivillige, hvor vi ligger mange ressourcer til opgaven, hvor det i andre tilfælde blot er vores opgave at være sparringspartner og rådgiver.

Man kan med fordel arbejde ud fra fire grader af inddragelse af den boligsociale medarbejders ressourcer, som tydeliggør, i hvor høj grad bydelsprojektet er bærende eller understøttende i en indsats/aktivitet. Det er til enhver tid målet, at den frivillige beboer i højst mulig grad selv er i stand til at fortsætte med indsatsen uden vores hjælp.

Når en potentielt frivillig beboer kommer med en god idé, så har den boligsociale medarbejder en vigtig rolle i at tilpasse og skabe forbindelse mellem beboernes idéer og helhedsplanens rammer og fastlagte indsatsområder. Arbejdet er at udforske og videreudvikle idéen sammen med beboeren, så den kan kobles på helhedsplanens struktur. Dette kan enten være i forhold til målgruppen, aktiviteten, fokusområde eller de kriterier, der måles på. Det er vigtigt for den boligsociale medarbejder, at de aktiviteter og indsatser, som vi understøtter med vores ressourcer, støtter helhedsplanens arbejde med bestemte mål for området.

Nedenstående model er et godt redskab til at forstå de forskellige grader af frivillighed i aktiviteter, altså i hvor høj grad aktiviteten er båret af de frivillige beboere versus de boligsociale medarbejdere.

1: Lille/ingen grad af frivillighed

Bydelsprojektet planlægger og igangsætter en aktivitet/indsats/forløb for/til beboere. Dette gøres enten alene eller sammen med en eller flere samarbejdspartnere. I processen forsøger Bydelsprojektet at engagere frivillige beboere til at varetage opgaver.

2: Nogen grad af frivillighed

Bydelsprojektet, samarbejdspartnere og frivillige beboere planlægger og tilrettelægger en aktivitet/forløb. Opgaverne og engagement er fordelt blandt bydelsprojektet, samarbejdspartnere og frivillige beboere.

3: Høj grad af frivillighed

Beboere henvender sig og vil gerne igangsætte en beboerdreven aktivitet. De er selv gået i gang med planlægning men søger vejledning og sparring. Bydelsprojektet bidrager med forskellige ressourcer, som f.eks. at skabe kontakt til nødvendige samarbejdspartnere, at udarbejde kommunikationsmateriale, støtte til planlægning, stille lokaler eller anden nødvendige udstyr o. lign. til rådighed samt evt. finansiere enkeltstående udgifter.

4: Beboerdreven

Beboer(e) er drivkraft i indsats/aktivitet og bydelsprojektet understøtter blot som sparringspartner med meget

Den boligsociale medarbejder har altid i sigte, at flest muligt indsatser og arrangementer skal blive beboerdrevne, og altså vil kunne fortsætte med at eksistere, selvom helhedsplanen og de boligsociale medarbejdere skulle forsvinde.

SAMARBEJDE MED ANDRE AKTØRER I LOKALOMRÅDET OMKRING FRIVILLIGHED

Kommunen

Samarbejdet med kommunen er altid vigtigt både for det boligsociale arbejde men også for den enkelte beboer, som har mange snitflader med kommunen. Udfordringen kan være at kommunen og de boligsociale helhedsplaner har forskellige opfattelser af årsagen, konsekvenser og løsningen på problemer i områderne samtidig med at de også har forskellige ressourcer at byde ind med. Derudover er det svært for kommuner at navigere i lav organiseringsrad som præger områderne. Hvor kommunen kan bidrage med

større økonomiske ressourcer og evt. med engagement af flere samarbejdspartnere, så kan helhedsplaner bidrage med et stort og direkte kendskab til de enkelte beboere og har dermed bedre forudsætninger for at starte noget i fællesskab med beboere i området. Hvor helhedsplanerne har fokus på området og det, som de enkelte beboere er optaget af, så har kommunerne oftest fokus på at integrere beboernes engagement med resten af byens formelle foreningsliv.

NGO'er

Samarbejdet med NGO'er har både fordele og ulemper for det boligsociale arbejde. Fordelen er at der bringes frivillige ind i området, der med deres sociale netværk kan bygge bro ud af området. Ulempen er, at der ikke skabes ejerskab til aktiviteten i boligområdet. Hvis situationen kræver samarbejde med en NGO, er det dog vigtigt at man griber samarbejdet fordi man ikke skal 'slås' og konkurrere om de samme beboere, men understøtte den igangsatte indsats som i bund og grund altid er opløftende for vores boligområde. En anden udfordring med samarbejdet, kan være at boligsociale medarbejdere tit i disse situationer kan komme til at opleve, at beboere ønsker at holde aktiviteterne lukkede og forbeholdt beboere i vores eget område. I så fald er det vigtigt at den boligsociale medarbejder er brobygger, hvis samarbejdet er givende for helhedsplanens arbejde eller for at løfte vores område generelt.

Beboerdemokrati

Høj tilslutning til beboerdemokratiet i vores områder er opskriften på et ressourceløft af områderne og sikrer god udvikling. Det, at beboere bliver informeret om det og bliver interesseret i det, gør en stor forskel for oplevelsen af at bo i områderne. At styrke medborgerskab er en del af vores arbejde og den mest bæredygtige måde at løse denne opgave på, er at flere af vores beboere bliver aktive eller frivillige i aktiviteter i områderne og i afdelingsbestyrelserne.

For os, som boligsociale medarbejdere, handler det om først og fremmest om at have et struktureret samarbejde med boligforeninger, afdelingsbestyrelser og andre aktører i boligområdet generelt. Der er også en vigtig opgave i at tydeliggøre, hvad afdelingsbestyrelsernes arbejde handler om, og hvilke vilkår og mulighedsrum der er for den enkelte beboer.

Nogen af dem, som har allersværest ved at rekruttere nye frivillige medlemmer, er afdelingsbestyrelser og bestyrelser generelt. Rekrutteringen er mere i stil med *headhunting* i blandt aktive deltagere og kræver derfor en forholdsvis stor tilslutning for at lykkes med at få nye og måske nye profiler ind.

Ligesom samarbejdet med andre, så kan der være en udfordring ift. samarbejdet med beboerdemokratiet. Det er vigtigt at være obs på at undgå en konkurrencesituation ved at orientere om vores arbejde samt forventningsafstemme og således undgå parallelindsatser.

FRIVILLIGHED ELLER MEDBORGERSKAB

Vores interesse for frivillighed handler om vores forandringsteori – at opnå vores mål og delmål, som handler om at flere beboere bliver en del af fællesskabet, at flere deltager i frivilligt arbejde, områderne opleves som attraktive med stærke og ansvarlige naboskaber og at flere har lyst til at blive boende i området. Vi har ikke behov for at bruge begrebet *frivillig*, hvis ordet kan virke negativt ladet eller noget der føles tungt pga. ansvar. Vi kan med fordel have mere fokus på begrebet medborgerskab. Medborgerskab kan defineres på mange måder, men hvis vi skulle tage udgangspunkt i, at medborgerskab, er det forhold, *at en beboer tager aktivt del i livet i lokalsamfundet og dets udvikling*, så er medborgerskab det, som vi ønsker at opnå med vores øget fokus på frivillighed. Jo bedre vi bliver til at understøtte den frivillige deltagelse i lokale aktiviteter og indsatser, jo mere medborgerskab bliver der i lokalområderne.

Essensen i arbejdet med frivillighed er for Bydelsprojekt 3i1, at vores beboere gør noget godt for sig selv og deres lokalsamfund.

At de er aktive medborgere og at områderne løftes af dem, der bor der.